

Samostojnost vzbuja ponos

Dominika Krizmanić, diplomirana vzgojiteljica, pomočnica vzgojiteljice, Vrtec Miškolin

V članku je opisan proces doseganja otrokove samostojnosti na področju dnevne rutine, v povezavi z elementom urejanja in pospravljanja igralnice. Predstavljen je tudi psihološki vidik samostojnosti – kaj v otrokovem delovanju sproži ter načela Kurikuluma za vrtce in nekatera izhodišča iz NTC-sistema učenja, vključena v prakso.

Ključne besede: *Kurikulum za vrtce, samostojnost, območje bližnjega razvoja, izkušnjsko učenje, NTC.*

Kurikulum in NTC-sistem kot opora vzgojitelju

Kurikulum za vrtce (2008) nudi strokovno oporo vzgojitelju, da otroku pri samostojnosti omogoča uravnoteženost, postopnost, kontinuiteto in razvojno-procesni pristop ter mu zagotavlja primeren časovni okvir. Pri tem je pomembno otrokovo iskanje lastnih strategij, aktiven mora biti sam (prav tam, 2008). Skozi kontinuiteto pa nato otrok z večkratnim ponavljanjem opravi, usvojene strategije ponotranji (Marjanovič Umek, 2001). Otrok potrebuje izkušnje, ki so nujne za razvoj mišljenja. Tako postane aktivni učenec, ki se z lastno aktivnostjo in delno tudi z vnaprej pripravljenimi materiali, uči že zgodaj samostojno odkrivati okolico in ob tem tvoriti socialne stike (Hohmann, Weikart, 2005).

V vrtcu so otrokom z dnevno rutino omogočene predvidljive okoliščine, ki jim zagotavljajo varnost. Slednja je ključna, da se otrok sprosti, je zmožen ustvarjanja in iskanja novih idej, izzivov. Znotraj tega nato vzgojitelj ustvarja pogoje za spodbujanje otrokove ustvarjalnosti in doseganje samostojnosti (prav tam, 2005). Za doseganje tega pa otrok potrebuje spodbudno učno okolje, ki ga v

svojem NTC-sistemu učenja zagovarja Ranko Rajović. Otrokovo izkušensko učenje je namreč mogoče dvigniti na višji nivo, če krepimo povezave med nevroni, upoštevamo delovanje možgan, in otrokove biološke zmožnosti (upoštevanje intenzivnejših obdobj razvoja posameznih področij). Od 4. do 8. leta namreč namenja pozornost otrokovemu razvijanju zaupanja v lastne sposobnosti, kar je bistveno za doseganje samostojnosti (krepi samozavest). Ta vzbuja ponos ob uspešno opravljeni nalogi, ki si jo je otrok zadal sam ali mu jo je kot aktivnost pripravil vzgojitelj, z upoštevanjem območja *bližnjega razvoja* (vzgojitelj otroku pripravi aktivnosti, ki od otroka zahtevajo več storilnosti, kot jo je sam zmožen v določenem obdobju razvoja). Napredek otroka žene naprej in ga notranje nagraduje z uspešno opravljeno nalogo, ki je hkrati motivacija za naprej (Jurišević, 2010).

Ko otrok zmore sam ...

Z zavedanjem teoretičnih izhodišč, sva z vzgojiteljico otrokom (starosti 3–5 let) predstavili urejanje naše igralnice. V jutranjem krogu sva jih spodbudili, da po svojih željah oblikujejo koticke (ta dan so imeli v igralnici večino polic praznih). Najprej so odgovarjali z idejami o tem, kaj že imamo v vrtcu, z nekaj spodbudnimi vprašanji, pa so pričele prihajati ideje o koticu z dinozavri, o izdelavi papirnega denarja, igre z avtomobili, ličenja, ustvarjanja, igre v hiški. Določila sem štiri otroke, ki imajo močno izražene vodstvene sposobnosti. Vsak izmed njih je dobil v roko pet kock iste barve (rdeče, modre, zelene, rumene). Nato so izvolili po 4 člane vsak v svojo »ekipo«, s katero so morali v igralnici poiskati plakat, namenjen njihovi skupini. Dobili so navodilo, da pripravijo ideje in se skušajo sami dogovoriti, kateri koticek bodo skupaj naredili in ga poimenovati, vodje skupin pa so skrbeli za red v skupini. Ves čas dogovarjanja, ki je bilo med otroki zelo dobro, sva z vzgojiteljico prehajali med skupinami, če je bila kje potrebna pomoč ali dodatna vprašanja, ki bi jim odprla ideje, npr. »S čim bi se želeli igrati?, Kaj za to potrebujete? Kako bi si pripomočke lahko

izdelali sami? (...)»
na del igralnice, predv

kat, ki smo ga obesili

Oblikovanje plakata z idejami.

Občasno sva se morali minimalno vključevati v komunikacijo med otroki, saj so vodje skupin, svojo vlogo dobro opravili. Nastali so plakati za dinozavrski, frizerski in igralno-umetniški kotiček ter za kotiček z vozili. Naloga vsake skupine je bila, da v kotiček iz igralnice prinese pripomočke, ki bodo ustrezali igri v kotičku ali jih izdelajo sami. V dinozavrskem kotičku so otroci najprej iz miz in odej naredili votlino, naredili papirne kroglice (»dinozavrova jajca«) in v igralnici poiskali figurice dinozavrov. V igralno-umetniškem kotičku pa so pripravili oblačila za igro vlog, dodali barvice, flomastre in barve za steklo. V sklopu kotička so poslikali okna igralnice, nad čimer so bili zelo navdušeni. V kotičku z vozili so z zaščitnim pleskarskim trakom izdelali cesto (polepili tla), vendar so zaradi krhkosti traku potrebovali nekaj pomoči. Dodali so plastične avtomobile iz igralnice.

V frizerskem kotičku so otroci dobili karton, ki so ga porisali s flomastri, nato pa so v kotiček prinesli ustrezne pripomočke (elastike, fene, lasnice ...) ter si v sosednji igralnici izposodili mizico za ličenje in pripadajoči stol. Otroci znotraj vseh skupin so postavili kotičke in se nato v njih tudi igrali. Na svoje delo so bili zelo ponosni in visoko notranje motivirani za igro, kar se je pokazalo tudi z daljšim trajanjem igre.

Naslednji dan so otroci zamenjali mesta - vsaka skupina je 15 min preživela v vsakem od koticikov, z nalogo, da nadgradi delo prejšnje skupine. Tako so v dinozavrski koticček dodali še plastična jajca, matematično finomotorično igro o

Dinozavrski koticček – izkopavanje fosilov v »votlini« (levo) in risanje po steklu v igralno - umetniškem koticčku (desno).

V igralno-umetniški koticček so dodali tempera barve za risanje po steklu, plastelin ter pripomočke iz koticčka-dom za igro s plastelinom. V frizerskem koticčku so dodali papirne bonbone in denar, ki so ga narisali in izstrigli ter namestili stole in mizo. Koticček z vozili so dopolnili z leseno železnico, narisali so semafor ter popravili cesto, ki se je zatrgala. Vse skupine so se v koticčkih igralo najprej znotraj delovnih skupin, potem pa so glede na interes prehajali med koticčki. Ti so bili na voljo za igro še 10 dni, otroci pa so imeli medtem ves čas možnost dodatnega dopolnjevanja koticčkov. Projekt se je izkazal za uspešnega, saj se otroci v koticčkih igrajo dlje časa, njihova igra ni glasna, precej je dogovarjanja, navajajo se počakati in skušajo sami komunicirati ter dosegati medsebojne kompromise.

Samostojnosti na pot ...

Z vidika vzgojitelja je takšen projekt zahtevnejši, saj zahteva več fleksibilnosti in iznajdljivosti (prenašanje otroških idej v realnost). Na voljo mora imeti tudi več materiala in se hkrati zavedati, da projekt povzroči nekaj nereda, ki pa otrokom omogoča, da se učijo za seboj pospravljati; tudi v našem primeru so imeli otroci bolj spoštljiv odnos do kotičkov in igrač. Otroci so bili v celotnem projektu samozavestnejši; vseč jim je bilo, da so bili samostojni pri odločitvah, ideje pa upošteevane in uresničene. Predvsem pa so bili ponosni na svoje kotičke, samostojno ustvarjene od začetne ideje do končne realizacije. Ne glede na starostni razpon, so se mlajši učili od starejših, slednji pa so mlajšim pomagali.

Samostojnost je namreč vrlina in nujno potrebna veščina. Vse več je otrok, ki so pred vstopom v šolo precej nesamostojni, zato jih moramo odrasli na to pot pospremiti čim prej. Če bomo pri uvajanju samostojnosti le-to predstavili kot prednost, bodo otroci raje pristopali k opraviom oz. veščinam in jih hkrati čim bolj umestiti v igro, prikazati na zabaven način. Pa naj gre za samostojno ureditev sobe, skrb za kotiček v vrtcu ali ureditev ljubljenskega prostora.

Literatura:

- Hohmann, M. in Weikart, D. P. (2005). *Vzgoja in učenje predšolskih otrok*. Ljubljana: DZS.
- Juriševič, M. (2010). *NTC-učenje: spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kurikulum za vrtce* (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu – priročnik h Kurikulumu za vrtce*. Maribor: Obzorja.
- Rajović, R. (2020). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

